

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060101

DOM
2014-11-28
Stockholm

Mål nr
P 2031-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-02-06 i mål nr P 2357-13,
se bilaga

KLAGANDE

Södertälje kommun

Ombud: A H

MOTPART

Söderenergi Aktiebolag

Ombud: M J

SAKEN

Detaljplan för Igelsta Strand inom Östertälje i Södertälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Södertälje kommuns beslut den 26 mars 2012 att anta detaljplan för Igelsta strand inom Östertälje i Södertälje kommun.

Postadress

Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress

Birger Jarls Torg 16

Telefon

08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

08-561 675 59

Expeditionstid

måndag – fredag
09:00-15:00

BAKGRUND

Koncessionsnämnden för miljöskydd beslutade den 18 februari 1994 att lämna Söderenergi AB (bolaget) tillstånd enligt miljöskyddslagen till fortsatt drift av Igelstaverket. Som villkor för tillståndet föreskrevs bland annat i villkor 12 följande.

Bullerbidraget från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

55 dB(A) vardagar dagtid (kl 07.00 – 18.00)

45 dB(A) samtliga dygn nattetid (kl 22.00 – 07.00)

50 dB(A) övrig tid

Den momentana ljudnivån på grund av bolagets verksamhet får nattetid vid bostäder inte överstiga 55 dB(A).

Ovan angivna värden ska sänkas med 5 dB(A)-enheter om bullret innehåller impuls ljud eller hörbara tonkomponenter.

Enligt bolagets ansökan, som den redovisas i Koncessionsnämndens avgörande (s.7), är Igelstaverket beläget vid Igelstavikens östra strand och närmaste bostadsbebyggelse finns 300 m söder om kajen och närmaste bostadsområde 700 m norr om pannanläggningen. Verket uppgavs ha tre hetvattenpannor med en sammanlagd tillförd bränsleeffekt om 400 MW, en elpanna med en effekt om 30 MW samt två ångpannor med en tillförd bränsleeffekt om vardera 7 MW.

Av detaljplanen för Igelsta kraftvärmeverk, upprättad den 22 augusti 2006 och som vann laga kraft den 8 maj 2007 framgår följande. Planområdet som är 19,2 ha stort, omfattar värmeverket och sträcker sig ytterligare 300 m åt söder utmed väg 225 (Nynäsvägen) samt ett hundratal meter in i angränsande naturområde i öster fram till en befintlig gångväg. Planområdet omfattar hela fastigheterna X och Y samt del av Z och X1. Syftet med detaljplanen var att skapa planmässiga förutsättningar för en utbyggnad av det befintliga värmeverket till en anläggning för produktion av kraftvärme.

Miljödomstolen beslutade i dom den 14 december 2006 (M 5121-06) att lämna bolaget tillstånd att söder om det befintliga värmeverket uppföra och driva en bio- och naturbränslebaserad kraftvärmeanläggning med en total installerad bränsleeffekt om 260 MW samt att förbränna fasta biobränslen och flytande biobränslen, eldningsolja samt torv och högst 250 000 ton returbränsle per år. Tillståndet omfattade även utbyggnad och drift av de följdverksamheter som behövdes för den nya ångpannan bestående av plan för bränslelagring och bränsleberedning m.m. för båda verksamheterna och utökad hamnverksamhet. Som villkor för tillståndet föreskrevs bland annat i villkor 14 följande.

Bullerbidraget från verksamheten får som riktvärde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

50 dB(A) vardagar dagtid (kl 07-18)

45 dB(A) kvällstid (kl 18-22 samt söndag och helgdag kl 07-18)

40 dB(A) nattetid (kl 22-07)

Den momentana ljudnivån vid bostäder får nattetid (kl 22-07) som riktvärde inte överstiga 55 dB(A).*

**Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids medför en skyldighet för tillståndshavaren att vidta sådana åtgärder att värdet kan innehållas.*

Kommunfullmäktige i Södertälje kommun beslutade den 26 mars 2012 att anta detaljplan för Igelsta Strand inom Östertälje. Syftet med planen var att bebygga området norr om Igelstaverket med 400 bostäder samt icke-störande verksamheter i form av idrott, kontor och/eller småindustri. I planbeskrivningen angavs angående buller (s.9) att Igelstaverkets äldre anläggning orsakar störningar som överskrider riktvärdet inom planområdet under kvällstid. Den nya anläggningen har 5 dB hårdare krav och är placerad på ett större avstånd från Igelsta strand och bör därför inte öka ljudnivån på tomten. Störningarna från den äldre anläggningen samt ett par andra anläggningar behöver åtgärdas. De kan minskas med åtgärder vid källan t.ex. nya fläktar, inbyggnad av transportband bullerskärmar m.m.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Södertälje kommun (kommunen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa kommunens beslut den 26 mars 2012 att anta detaljplanen.

Söderenergi AB har, som bolaget slutligen bestämt talan, medgett bifall till kommunens talan.

UVECKLANDE AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN**Kommunen**

Mark- och miljödomstolen har inte beaktat den omständigheten att det redan idag finns bostadsbebyggelse som ligger på ett avstånd om cirka 300 till 350 m från Igelstaverken och därmed närmare än den planerade bostadsbebyggelsen i det nu aktuella planförslaget. Detta torde innebära att krav på att bolaget åtgärdar sina bullerkällor och innehåller gällande riktvärden för buller kan ställas redan med stöd av befintliga tillstånd. Det är därför orimligt att enbart lasta kommunen för att avtal mellan parterna beträffande åtgärdande av Igelstaverkets bullerkällor inte träffats trots fullgoda åtgärdsförslag från kommunens sida. Mark- och miljödomstolens motivering är bristfällig och redovisar inte tillfredställande på vilka grunder mark- och miljödomstolen underkänt kommunens bullerutredning och ansett att de av kommunen föreslagna åtgärderna inte är tillräckliga.

Förhållandena på platsen är sådana att Igelstaverken ligger i en svacka varför terrängen till såväl planerade som befintliga bostäder sluttar kraftigt uppåt och därför utgör en naturlig bullerbarriär.

Mark- och miljödomstolen har gjort en felaktig bedömning då den ansett att det angelägna allmänna intresset av nybyggnation av bostäder i Stockholmsregionen ska stå tillbaka för ett enskilt och allmänt intresse av att bedriva verksamheten vid Igelstaverken.

Kommunen har föreslagit fullgoda åtgärder varför det inte funnits anledning för bolaget att motsätta sig avtalet om ersättning. Kommunen har träffat samma typ av avtal angående åtgärdande av bullerkällor med två andra av detaljplanen berörda verksamhetsutövare. Bolagets vägran att ingå aktuellt avtal bör inte tillmätas avgörande betydelse och omintetgöra fastställandet av den ur ett bostadsperspektiv för hela Stockholmsområdet så viktiga planen.

Bolaget

Bolaget har inledningsvis i målet åberopat det bolaget framfört till länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen samt därutöver anfört följande.

De bostadsbyggnader som kommunen åberopat som närmare belägna än den bebyggelse som detaljplanen medger, är Villa Talludden på Y1 och Gulliborg på Z1. Bolaget är innehavare av tomträtten till Y1 och äger Z1. Byggnaderna används inte som stadigvarande bostäder och det finns därför inte någon skyldighet att vidta bullerbegränsande åtgärder för dessa byggander. Sluttningen åt väster och nordväst bildar delvis en bullerbarriär mot bland annat skola och idrottshall samt mot AstraZenecas anläggning. Sluttningen bildar dock ingen eller endast mycket begränsad bullerbarriär mot den bebyggelse som den nya detaljplanen medger. Väsentliga bullerkällor som hamn och transportband är belägna vid stranden nedanför sluttningen och avskärmas inte från den planerade bebyggelsen av någon bullerdämpande terräng. Vad gäller den del av Igelstaverket som är beläget nedanför sluttningen finns en viss bullerbarriär även i nordlig riktning. Bullerkällorna är dock i denna del av verket i stor utsträckning belägna på sådan höjd (+50 m) att denna bullerbarriär inte skyddar den planerade bebyggelsen. Av kommunens bullerutredning framgår att riktvärdena för buller vid bostad enligt bolagets tillstånd överskrids vid den planerade bebyggelsen.

Bolaget har, som det slutligen bestämt sin talan, frånfallit vad det tidigare har yrkat i målet och har medgett bifall till kommunens överklagande. Bolaget har därvid anfört bl.a. att det träffat en överenskommelse med kommunen avseende ansvaret för

bullerdämpande åtgärder och att detaljplanen ska kunna genomföras utan att medföra allvarliga inskränkningar i den fortsatta driften av Igelstaverket.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet

Föreligger skäl att upphäva detaljplanen på den grunden att skälig hänsyn inte tagits till bolagets intresse av att driften vid Igelstaverket kan fortgå utan inskränkning ?

Tillämpliga lagrum

Tillämpliga lagrum redovisas i mark- och miljödomstolens dom.

Utredningen i målet

Mark- och miljööverdomstolen har tagit del av den utredning i målet som ingetts i underinstanserna och som legat till grund för mark- och miljödomstolens avgörande. Kommunen har till Mark- och miljööverdomstolen inkommit med kompletterande överenskommelse om bullerdämpande åtgärder.

Påverkan på verksamheten vid Igelstaverket

Enligt Boverkets vägledning och domstolarnas praxis innebär en god boendemiljö ur bullersynpunkt att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överskrider 50 dB(A) dagtid och 45 dB (A) under övrig tid. Enligt tillståndet för det äldre värmeverket, som bedömts kunna medföra bullerolägenheter, gäller som villkor att de ekvivalenta bullernivåerna vid bostäder som riktvärde inte får överstiga 45 dB(A) nattetid och 50 dB(A) kvällstid. Det har i underlaget för antagande av detaljplanen konstaterats att verksamheten vid Igelstaverket utan åtgärder skulle ge upphov till ekvivalenta bullernivåer utomhus vid bostäder som överstiger 45 dB(A).

Bolaget har, som det slutligen bestämt sin talan, medgett bifall till kommunens överklagande och har förklarat att detaljplanen ska kunna genomföras utan att medföra allvarliga inskränkningar i den fortsatta driften av Igelstaverket.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att bolaget medgett bifall till kommunens överklagande och att bolaget inte längre har några invändningar mot detaljplanen. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar vidare att det på grund av bolagets talan inte finns anledning att i övrigt pröva detaljplanen. Kommunens överklagande ska mot denna bakgrund vinna bifall.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) lagen om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Mikael Hagelroth, tekniska råden Maria Lotz och Mikael Schultz samt hovrättsassessorn Anita Seveborg, referent.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-02-06
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 2357-13

KLAGANDE
Söderenergi Aktiebolag

Ombud: M J

MOTPART
Södertälje kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT
Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 4 mars 2013 i ärende nr 4031-14444-2012, se bilaga 1

SAKEN
Detaljplan för Igelsta Strand inom Östertälje, Södertälje kommun

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 4 mars 2013 upphäver mark- och miljödomstolen kommunfullmäktige i Södertälje kommuns beslut den 26 mars 2012, § 60, att anta detaljplan för Igelsta Strand inom Östertälje i Södertälje kommun.

Dok.Id 342813

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Södertälje kommun (nedan kommunen) beslutade den 26 mars 2012, § 60, att anta detaljplan för Igelsta Strand inom Östertälje i Södertälje kommun.

Söderenergi Aktiebolag (nedan Söderenergi) överklagade beslutet att anta detaljplanen till Länsstyrelsen i Stockholms län som genom beslut den 4 mars 2013 (se bilaga 1) avslog överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Söderenergi har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen. Till stöd för sin talan har Söderenergi anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen har angivit att vad Söderenergi anfört till stöd för sitt överklagande inte utgör skäl att upphäva detaljplanen, utan att närmare bemöta de enskilda omständigheter som Söderenergi har anfört. Söderenergi åberopar därför till stöd för sitt överklagande vad bolaget har anfört till stöd för sitt överklagande av kommunens beslut. Söderenergi önskar dock särskilt framhålla följande avseende länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen har under utställningen av planen anfört att: ”det måste säkerställas att bullerkällorna kan åtgärdas för att planen ska kunna anses acceptabel ur bullersynpunkt eftersom det är fråga om befintliga anläggningar som har tillstånd för sina verksamheter. De bullerdämpande åtgärderna måste därför säkerställas genom avtal som länsstyrelsen önskar ta del av innan planen antas. Om bullerkällorna inte kan åtgärdas anser länsstyrelsen att planen är olämplig ur bullersynpunkt.” Något avtal som säkerställer av länsstyrelsen förutsatt bullerdämpning har inte ingåtts avseende Igelstaverket. Det förslag till avtal som kommunen erbjudit Söderenergi syftar enkom till att föra över ansvaret för detaljplanens konsekvenser för Igelstaverket ur bullersynpunkt på Söderenergi. Det saknas anledning för Söderenergi att ingå ett sådant avtal. Såvitt avser bullerfrågan hade Söderenergis ståndpunkt givetvis

kunnat omprövas om kommunen åtagit sig att stå de åtgärder som krävs för erforderlig bullerdämpning, utan kostnadsbegränsning. Kommunens ovilja att ingå ett sådant avtal visar att kommunen inte ens för egen del litar till att de föreslagna åtgärderna är tillräckliga eller att erforderlig bullerdämpning är möjlig att uppnå. Kommunens ansvar enligt kommunens avtalsförslag skulle begränsas till att stå kostnaderna för åtgärder med mycket marginell effekt på bullernivån. Kommunen har inte förebringat någon utredning till stöd för att åtgärderna skulle ha erforderlig effekt. Därvid bör återigen understrykas att den av kommunen återopade promemorian PM04, upprättad av WSP, bygger på en given förutsättning att åtgärderna ger den förväntade ljuddämpningen. Om åtgärderna faktiskt ger denna förväntade ljuddämpning analyseras inte.

Utöver detta bör även särskilt framhållas länsstyrelsens synpunkter enligt samrådsredogörelsen. Varken buller från Igelstaverket eller störningar från transporter till och från verket har analyserats utifrån idag gällande nivåer eller de nivåer som blir fallet om Igelstaverket drivs på full effekt, på så sätt som länsstyrelsen efterfrågat under samrådet. Länsstyrelsen synes således ha ändrat uppfattning ifråga om behovet av att bullerdämpningen säkerställs för att detaljplanen ska vara lämplig ur bullersynpunkt. I det nu överklagade beslutet redovisar inte länsstyrelsen skälen till detta utan hänvisar endast till att länsstyrelsen i beslut den 25 april 2012 inte funnit skäl att pröva kommunens antagandebeslut i enlighet med bestämmelserna i 12 kap ÄPBL. Inte heller sistnämnda beslut innefattar någon redovisning av skälen för beslutet, varför skälen till att länsstyrelsen ändrat uppfattning inte är kända.

Samtliga tillgängliga mätningar och beräkningar visar att bullernormerna enligt Igelstaverkets tillstånd överskrids vid bebyggelse enligt detaljplanen. Mätningarna är i flera fall från tid då verksamheten vid Igelstaverket bedrevs med betydligt lägre intensitet än idag och ännu drivs värmeverket endast med en effekt om 300 MW, men miljötillståndet medger effekt upp till 400 MW. Bebyggelsen kommer att uppföras på halva det skyddsavstånd om 700 meter som Boverket föreskriver för anläggningar med betydligt lägre effekt. Söderenergi vidhåller att kommunen mot

detta, och mot Söderenergis egna utredningar, inte tillnärmelsevis visat att detaljplanen är förenlig med verksamheten vid Igelstaverket och de tillstånd som gäller för denna. Länsstyrelsen har i det nu överklagade beslutet angivit att, vid bedömningen av Igelstaverket som allmänt intresse, utgångspunkt endast ska tas i gällande miljötillstånd och utan beaktande av eventuella planer på framtida expansion. Länsstyrelsen synes bortse från att nu gällande miljötillstånd medger en betydande höjning av värmeverkets effekt, vilket inte har analyserats i någon av de utredningar som kommunen inhämtat.

Söderenergi vidhåller att detaljplanen är olämplig med hänsyn till brand- och olycksrisk, buller, damm och lukt från Igelstaverket och störningar från transporter till och från Igelstaverket.

Kommunen har yttrat sig i målet anfört i huvudsak följande. Kommunen vidhåller sin tidigare inställning och delar länsstyrelsens bedömning. Vad Söderenergi nu anfört utgör inte skäl att frångå länsstyrelsens bedömning utan denna är korrekt och bör läggas till grund även för nu aktuell bedömning. Härutöver vill kommunen bemöta följande påstående från Söderenergi. Det bestrids att kommunen inte själv skulle lita på att föreslagna bullerdämpande åtgärder skulle vara tillräckliga eller att erforderlig bullerdämpning inte skulle gå att uppnå. Kommunen har lagt fram ett fullgott avtal gentemot Söderenergi. Att Söderenergi har val att inte underteckna avtalet är en omständighet som inte ska läggas kommunen till last och som inte kan tas till intäkt för att kommunen försöker skjuta över bulleransvarsfrågan på Söderenergi eller att den inte skulle lita på sina egna åtgärdsförslag.

DOMSKÄL*Tillämplig lagstiftning*

Enligt andra punkten i ikraft- och övergångsbestämmelser till plan- och bygglagen (2010:900) ska äldre föreskrifter tillämpas i ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011. Eftersom ärendet har inletts före den 2 maj 2011 ska den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, tillämpas i målet.

Av 13 kap. 8 § första stycket ÄPBL följer att en domstol som överprövar ett beslut om antagande av en detaljplan enligt huvudregeln endast kan fastställa eller upphäva beslutet i dess helhet. Ändring av planbeslutet kan, förutom när fråga är om ändring av ringa betydelse, endast göras av domstolen efter kommunens medgivande.

Att planlägga användningen av mark och vatten är en kommunal angelägenhet och kommunen har betydande frihet när det gäller detaljplaneringen av hur ett visst område bör bebyggas (jfr 1 kap. 2 § ÄPBL). Vid planläggning ska enligt 1 kap. 5 § ÄPBL både enskilda och allmänna intressen beaktas. Vid en överprövning av kommunens beslut att anta en detaljplan bör beslutet upphävas endast om kommunen i sin bedömning gjort en felaktig avvägning mellan motstående enskilda intressen eller motstående enskilda och allmänna intressen eller om kommunen förfarit felaktigt vid handläggningen av planärendet.

I 5 kap. 2 § ÄPBL finns en precisering av hur hänsynstagandet till enskilda intressen som föreskrivs i 1 kap. 5 § ÄPBL ska tillämpas vid detaljplaneläggning. I paragrafens första stycke stadgas att vid utformningen av en detaljplan ska skälig hänsyn tas till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande. Bestämmelsen tar sikte inte bara på det tilltänkta planområdet utan också på förhållanden i anslutning till detta, vilket kan ha särskild betydelse t.ex. vid förändring eller förnyelse av bebyggelse (se Didón, Magnusson och Molander, Plan- och bygglagen [version den 1 oktober 2010, Zeteo] kommentaren till 5 kap. 2 §).

Enligt 1 kap. 6 § ska mark utifrån allmän synpunkt vara lämplig för ändamålet för att den ska få användas för bebyggelse. Lämplighetsbedömningen ska bl.a. ske vid planläggning. Till grund för lämplighetsprövningen ligger bestämmelserna i 2 kap. ÄPBL, vilka reglerar de allmänna intressen som ska beaktas vid planläggning och lokalisering av bebyggelse. 2 kap. 1 § ÄPBL, som kan ses som en portalbestämmelse för kapitlet (se prop. 1994/95:230 s. 110), föreskriver bl.a. att mark- och vattenområde ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Av 2 kap. 3 § framgår, såvitt här är aktuellt, att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa och säkerhet (första stycket 1) och möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar (första stycket 4).

Detaljplaneområdets beskaffenhet

Av planhandlingarna framgår att den överklagade detaljplanens syfte är att bebygga planområdet med ca 400 bostäder samt icke störande verksamheter i form av idrott, kontor och småindustri. Planen omfattar även ett befintligt skolområde och en planerad förskoletomt. En strandpark planeras utmed Igelstaviken vilket uppges vara ett steg i att skapa ett sammanhängande grönstråk utmed Södertälje kanal. Exploateringen uppges vidare ge möjlighet till att åtgärda den kraftigt förorenade marken. Planområdet är beläget direkt norr om Igelstaverket. I den södra delen av planområdet närmast Igelstaverket planeras icke störande verksamheter medan de planerade bostäderna placeras i den norra delen av planområdet området med ett avstånd om ca 350 meter mellan värmeverket och närmaste bostadshus.

Igelstaverkets tillstånd

Igelstaverket består av ett kraftvärmeverk och ett värmeverk. Värmeverket har enligt miljötillståndet av dåvarande Koncessionsnämnden för miljöskydds beslut nr 22/94 den 18 februari 1994 tillstånd till fortsatt drift genom eldning av kol och olika biobränslen för produktion av värme med en sammalagd effekt om högst 400 MW. För verksamheten gäller ett antal villkor avseende bl.a. störning p.g.a. utsläpp av

rökgaser, damning och buller. Enligt tillståndet får bullerbidraget från verksamheten inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än 55 dB(A) vardagar dagtid (kl. 07-18), 45dB(A) samtliga dygn nattetid och 50 dB(A) övrig tid. Den momentana ljudnivån p.g.a. verksamheten får nattetid vid bostäder inte överstiga 55 dB(A). Kraftvärmeverket har enligt miljödomstolen vid Stockholm tingsrätts dom den 14 december 2006 i mål nr M 5121-06 tillstånd att anlägga och driva bio- och returbränslebaserad kraftvärmeanläggning med en total installerad och tillförd bränsleeffekt om högst 260 MW. Tillståndet omfattar även bränslehantering och utökad hamnverksamhet i den omfattning som behövs. För verksamheten gäller villkor bl.a. avseende utsläpp till vatten och luft samt hantering av bränslen för att förebygga damm, lukt och buller. Enligt tillståndet får buller från verksamheten som riktvärde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än 50 dB(A) vardagar kl. 07-18, 45 dB(A) kvällstid kl. 18-22 samt söndag och helgdag kl. 07-18 och 40 dB(A) nattetid kl. 22-07. Den momentana ljudnivån vid bostäder får nattetid (kl. 22-07) som riktvärde inte överstiga 55 dB(A). Dessa nivåer är desamma som anges i Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (RR 1978:5).

MKB samt utredning om buller

I den för detaljplanen upprättade MKB:n anges att Igelstaverkets riktvärden för buller kvällstid överskrids i ungefär halva det planerade bostadsområdet. I den externa bullerutredningen, kallad PM04, som kommunen låtit WSP utföra, anges att riktlinjerna för externt industribuller – och därmed bullervillkoren i tillståndet för kraftvärmeverket – överskrids i en liten del av planområdet för bostäder kvällstid och i stora delar av planområdet för bostäder nattetid. I den av Söderenergi åberopade granskningsrapporten, utfärdad av Lennart Karlén den 14 december 2012, ifrågasätts bullermätningarna i PM04 mot bakgrund av att de bedöms innehålla en för liten felmarginal. Där anges vidare att de på Igelstaverket identifierade bullerkällorna sannolikt är mycket svåra att åtgärda och att kommunens kostnadsbedömning för att åtgärda bullerdämpning vid källan om 80 000 kr kan ifrågasättas. Mark- och miljödomstolen noterar att något avtal mellan

kommunen och Söderenergi om bullerdämpande åtgärder inte kommit till stånd, i enlighet med vad länsstyrelsen efterfrågat på tidigare stadium av planprocessen.

Mark- och miljödomstolen konstaterar vidare att utredningen inte heller visar att de av kommunen föreslagna åtgärderna i sig är tillräckliga för att Igelstaverket ska kunna innehålla de enligt miljötillstånden gällande bullervillkoren i det planerade bostadsområdet. Att detaljplanen avses möjliggöra uppförande av kontorsbyggnader mellan bostäder och verken ändrar inte denna bedömning. Mark- och miljödomstolen anser emellertid i likhet med länsstyrelsen att MKB:n uppfyller de krav som följer av 6 kap. 12 § miljöbalken, varför det som Söderenergi anfört om brister i MKB:n inte utgör skäl att upphäva detaljplanen.

Skälig hänsyn till Söderenergis verksamhet

Mark- och miljödomstolen har att i målet pröva om kommunen vid sitt antagande av detaljplanen har gjort en rimlig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen och därvid tagit skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden enligt 5 kap. 2 § ÄPBL som kan inverka på planens genomförande.

En sådan prövning har gjorts i Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 december 2013 i mål nr P 6591-13. I det målet hade ett bolag som bedrev bl.a. verkstadsindustri överklagat en detaljplan enligt vilken bolagets verksamhetsområde skulle omges av ny bostadsbebyggelse på ett avstånd om drygt 100 meter från bolagets verksamhet. Bolaget anförde bl.a. att byggnadsnämnden inte tillräckligt beaktat bolagets enskilda intresse och inte tagit skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden, särskilt med hänsyn till de bullervillkor som gällde enligt bolagets miljötillstånd. Mot bakgrund av att det vid tidpunkten för tillståndsprövningen av bolagets verksamhet redan fanns bostäder på ungefär samma avstånd och att det av bullerutredningen i målet framgick att det i området inte förekom bullernivåer som överskred bolagets villkor fann Mark- och miljööverdomstolen att byggnadsnämnden tagit skälig hänsyn till bolagets enskilda intresse i samband med utformningen av planen. Även i

regeringsärendet M 2002/2747/F/P var det fråga om en avvägning mellan pågående varvsverksamhet och intresset av att tillskapa 130-150 attraktiva lägenheter vid kusten på ett avstånd om 250 meter från varvet. Regeringen konstaterade att planen innebar att det skyddsavstånd som rekommenderas i Boverkets allmänna råd 1995:5 ”Bättre plats för arbete” inte kunde upprätthållas med bostadsbebyggelsens tänkta lokalisering och att utvecklingsmöjligheterna för varvet skulle begränsas. Regeringen fann att det underlag som kommunen redovisat inte utgjorde tillräcklig grund för en bedömning att intresset av att lokalisera nya bostäder just i det aktuella området skulle överväga den befintliga varvsverksamhetens intresse, varför varvets intresse borde ges företräde och beslutet att anta planen upphävdes.

I nu gällande detaljplan för Igelsta kraftvärmeverk, P 05007, som antogs den 22 augusti 2006 för att möjliggöra uppförandet av kraftvärmeverket men som även omfattar värmeverket, anges på s. 6 i planbeskrivningen angående industribuller att det stora avståndet till då befintliga bostäder (enligt planhandlingarna 600 meter från det befintliga värmeverket och 800 meter från kraftvärmeverket) gör att boendemiljön inte påverkas. I den planbeskrivningens riskanalys på s. 7, vilken nämner ammoniakutsläpp och gasexplosioner, påpekas också att platsen är ett bra val bl.a. p.g.a. det stora avståndet till bostäder. I planbeskrivningens sammanfattning av miljöpåverkan och risker dras emellertid slutsatsen att det nya kraftvärmeverket inte skulle påverka möjligheterna till bostadsbebyggelse vid Igelsta Strand på ett avstånd av ca 550 meter från kraftvärmeverket. Mark- och miljödomstolen noterar att uttalandena i planbeskrivningen gäller kraftvärmeverket, som ligger söder om värmeverket och därmed på ett större avstånd från de planerade bostäderna. Avståndet mellan värmeverket och de närmsta planerade bostäderna avses dock bara bli 350 meter. Det är hälften av det avstånd som anges i Boverkets allmänna råd 1995:5 ”Bättre plats för arbete”, till vilka den för den nu aktuella detaljplanen upprättade MKB:n hänvisar. Där anges 700 meter som riktvärde för skyddsavstånd mellan bostäder och fastbränsleeldade förbränningsanläggningar med en tillförd effekt om 250 MW. Där anges vidare att under förutsättning att hanteringen av fastbränsle inte ger störningar, t.ex. genom inbyggnad, kan skyddsavståndet minskas i avsevärd mån.

I nu förevarande mål konstaterar mark- och miljödomstolen, i likhet med länsstyrelsen, att nybyggnation av bostäder i Stockholmsregionen, förutom ett enskilt exploateringsintresse, kan sägas vara ett angeläget allmänt intresse i vidare mening, även om det inte omfattas av bestämmelserna i 2 kap. ÄPBL. Mot detta står Söderenergis intresse att kunna fortsätta bedriva verksamhet enligt gällande miljötillstånd. Såsom länsstyrelsen också konstaterat är det inte bara ett enskilt utan även ett allmänt intresse att värna verksamheten vid Igelstaverket, som är av regional betydelse enligt Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS 2010). I avvägningen måste beaktas att Söderenergis gällande tillstånd för värmeverket medger en tredjedels ökning från dagens verksamhet, som för närvarande körs till en sammanlagd effekt på 300 MW, till 400 MW.

Som redovisats ovan framgår av utredningen i målet att Igelstaverkets riktvärden enligt gällande bullervillkor överskrids inom planområdet redan vid drift av nuvarande omfattning, dvs. utan hänsynstagande till tillåten ökning enligt gällande miljötillstånd. I planbeskrivningen anges under rubriken *Buller från verksamheter* (s 8 f.) att störningar från bland annat Igelstaverket kan minskas med åtgärder vid källan, t.ex. nya fläktar, inbyggnad av transportband, bullerskärmar m.m. och vidare att kommunens mål är att nå överenskommelser avseende bulleråtgärder med samtliga verksamheter som berörs.

Kommunen har i denna del hänvisat till att kommunen lagt fram ett avtalsförslag, som Söderenergi emellertid inte velat skriva på, enligt vilket kommunen åtar sig ansvar för vissa åtgärder som beräknats uppgå till 80 000 kr. Söderenergi har emellertid invänt att dessa åtgärder torde ha marginell effekt och att kostnaden för erforderliga bullerdämpande åtgärder kan beräknas till mellan 140 och 250 miljoner kr. Det är således ostridigt i målet att något avtal om bullerdämpande åtgärder, såsom länsstyrelsen efterfrågat i tidigare skede av planprocessen, inte har träffats. Något förbehållslöst åtagande från kommunens sida att stå för erforderliga

bullerdämpande åtgärder har inte heller lagts fram. Såvitt framgår är således frågan om erforderlig bullerdämpning inte löst.

Enligt mark- och miljödomstolen kan, mot bakgrund av det anförda, skälig hänsyn inte anses ha tagits till Söderenergis intresse av att driften vid Igelstaverket kan fortgå utan inskränkning, i enlighet med gällande tillstånd. Skäl att upphäva planen föreligger därmed.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2

Överklagande senast den 27 februari 2014.

Karin Frick

Maria Backström Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Frick, ordförande, och tekniska rådet Maria Backström Bergqvist. Föredragande har varit tingsnotarien Lina Tengvar.